

LIFE stratēģiskie projekti

Mazina plaisu starp stratēģiju un īstenošanu, bet ietekme nav pilnīgi skaidra

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

Punkts

01–14 | Galvenie vēstījumi

01–07 | Kāpēc šī joma ir svarīga

08–14 | Konstatējumi un ieteikumi

15–52 | Plašāka informācija par mūsu apsvērumiem

15–28 | **LIFE stratēģiskie projekti kopumā sniedz vērtīgu atbalstu, bet pastāv trūkumi vajadzību prioritāšu noteikšanā**

15–22 | LIFE stratēģisko projektu koncepcija atbalsta vides un klimata stratēģiju īstenošanu

23–28 | Stratēģiskie projekti ne vienmēr ir saskaņoti ar dalībvalstu svarīgākajām vides problēmām

29–52 | **Nav pilnībā izmantots LIFE stratēģisko projektu potenciāls, un to ietekme nav pilnīgi skaidra**

29–41 | LIFE stratēģisko projektu pieeja papildu finansējuma mobilizēšanai un rezultātu izplatīšanai nav konsekventa

42–47 | Pastāv problēmas, kas saistītas ar rezultātu saglabāšanu

48–52 | LIFE stratēģisko projektu ieguldījums pamatā esošo stratēģiju īstenošanā un ES mērķu sasniegšanā nav skaidrs

Pielikumi

I pielikums. – Par revīziju

II pielikums. – Pārskats par mūsu revīzijas izlasē iekļautajiem 22 LIFE stratēģiskajiem projektiem

Saīsinājumi

Glosārijs

Komisijas atbildes

Laika grafiks

Revīzijas darba grupa

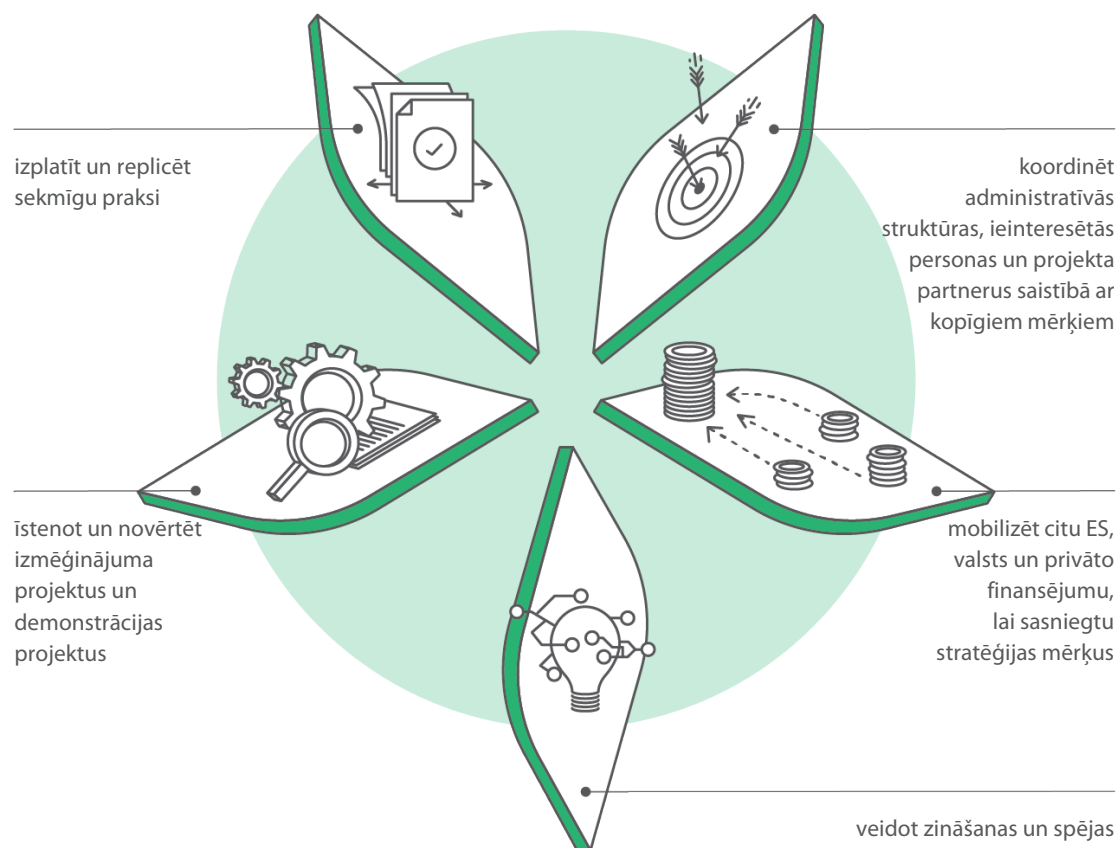
01

Galvenie vēstījumi

Kāpēc šī joma ir svarīga

- 01** Programma *LIFE*, kas tika uzsākta 1992. gadā, finansē projektus, kuri atbalsta ES vides un klimata politiku. To pārvalda Eiropas Komisija un Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra (*CINEA*), un tā atbalsta tādas iniciatīvas kā [Eiropas zaļais kurss](#) un [ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam](#). 2014.–2020. gada plānošanas periodā *LIFE* budžets bija 3,5 miljardi EUR, kas pēc tam 2021.–2027. gada periodā palielinājās līdz 5,4 miljardiem EUR. No *LIFE* parasti ir finansēti projekti, kas vērsti uz dabas un biodaudzveidības saglabāšanu vai vides un klimata uzlabojumiem.
- 02** Komisija 2014. gadā programmā ieviesa *LIFE* integrētos projektus, un no 2021. gada tiem sekoja stratēģiskie projekti. Abu projektu veidu (turpmāk “stratēģiskie projekti”) mērķis ir palīdzēt ES dalībvalstīm īstenot vides un klimata plānus un stratēģijas, kas izriet no ES tiesību aktiem, plašākā teritoriālā mērogā. Tiem būtu jānovērš šķēršļi pamatā esošo stratēģiju īstenošanai, un tos parasti koordinē valsts pārvaldes iestādes. Šie projekti ilgst vidēji aptuveni astoņus gadus; raksturīgās darbības ir parādītas [1. attēlā](#).

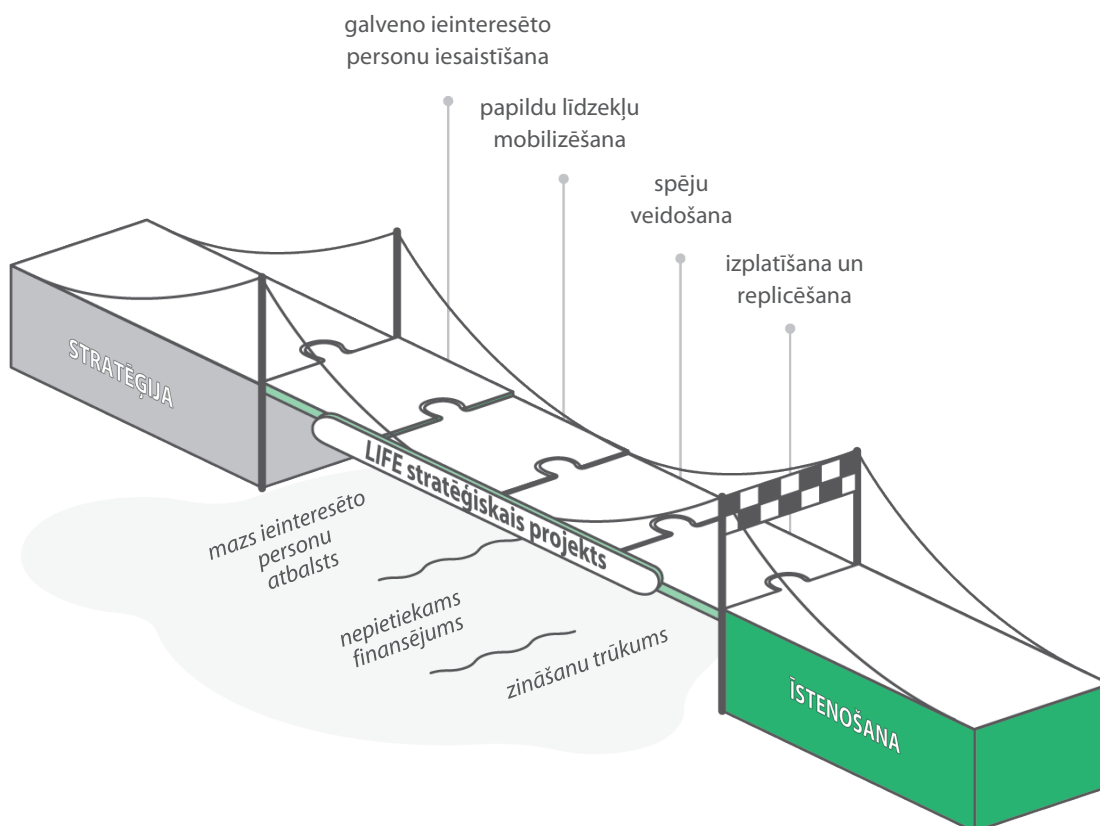
1. attēls | LIFE stratēģisko projektu raksturīgās darbības

Avots: ERP.

- 03** LIFE nodrošināja 701 miljonu EUR 70 stratēģiskajiem projektiem 2014.–2020. gada plānošanas periodā (no 7 līdz 16 miljoniem EUR katram projektam). 2021.–2027. gada periodā (stāvoklis 2025. gada aprīlī) vēl 25 stratēģiskiem projektiem ir piešķirti 436 miljoni EUR (no 10 līdz 30 miljoniem EUR katram projektam).
- 04** LIFE stratēģiskie projekti tika ieviesti, lai stimulētu dalībvalstu iestāžu izstrādāto ES vides un klimata plānu un stratēģiju īstenošanu ([2. attēls](#)). Komisija tos arī popularizēja kā veidu, kā piesaistīt papildu finansējumu šajās politikas jomās. Uzskatot stratēģiskos projektus par efektīviem, Komisija saglabāja to relatīvo piešķirumu programmā LIFE 2021.–2027. gadam, vienlaikus paplašinot to izmantošanas jomu.

2. attēls | *LIFE* stratēģisko projektu mērķis ir mazināt plaisu starp stratēģiju un īstenošanu

Avots: ERP.

- 05** Šajā revīzijā mēs novērtējam, cik efektīvi ir *LIFE* stratēģiskie projekti kā instruments, kas palīdz dalībvalstīm īstenot konkrētus galvenos plānus un stratēģijas, kuras vērstas uz ES vides un klimata mērķu sasniegšanu. Konkrēti, mēs pārbaudījām, vai Komisija ir izstrādājusi stratēģisko projektu satvaru tā, lai tas efektīvi kalpotu savam mērķim, un vai revīzijai atlasīto projektu izlase ir sasniegusi savus mērķus.
- 06** Novērtējumā mēs balstījāmies uz 2014.–2020. gada plānošanas periodā gūto pieredzi un atziņām un pārbaudījām, kā tās tika izmantotas stratēģisko projektu izstrādē 2021.–2027. gadam. **3. attēlā** ir parādīts, kā mēs vācām pierādījumus.

3. attēls | Mēs ieguvām pierādījumus no dažādiem avotiem

CAURSKATĪTI

attiecīgie dati un dokumenti,
tostarp tiesību akti un gada darba
programmas 2014.–2020. gada un
2021.–2027. gada periodiem

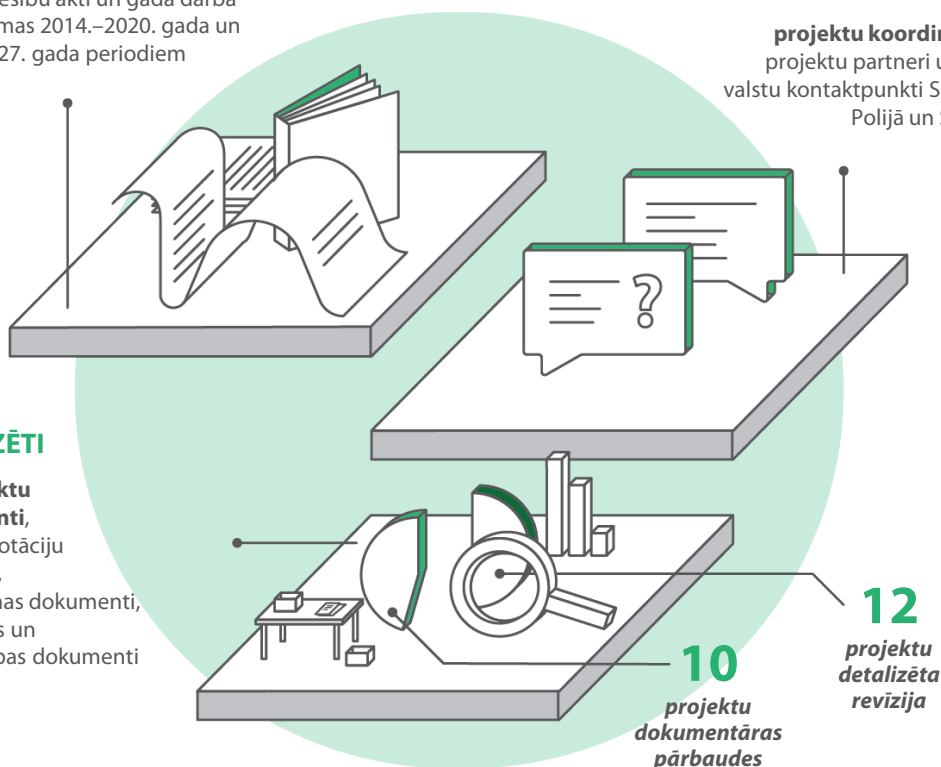
IZTAUJĀTI

LIFE administratori
Komisijā un CINEA

projektu koordinatori,
projektu partneri un LIFE
valstu kontaktpunkti Spānijā,
Polijā un Somijā

ANALIZĒTI

22 projektu dokumenti,
tostarp dotāciju
nolīgumi,
īstenošanas dokumenti,
ziņošanas un
uzraudzības dokumenti

Avots: ERP.

- 07** Mēs izvēlējamies šo revīzijas tematu tāpēc, ka gan galvenās ieinteresētās personas, gan sabiedrība kopumā izrāda ievērojamu interesi par vides un klimata jautājumiem, kā arī tāpēc, ka *LIFE* stratēģiskie projekti atbalsta plašu svarīgu vides un klimata stratēģiju klāstu un šo projektu daļa *LIFE* finansējumā ir nozīmīga. Pirms 12 gadiem mēs publicējām vienīgo iepriekšējo [ziņojumu par programmu LIFE](#). Ar šo jauno revīziju mēs vēlamies vairogt izpratni par *LIFE* stratēģisko projektu rezultātiem. Mūsu konstatējumi un ieteikumi ļaus Komisijai, *CINEA* un projektu koordinatoriem uzlabot savu centienu efektivitāti ES vides un klimata mērķu sasniegšanā. Papildu informācija un sīkāks revīzijas tvēruma un pieejas izklāsts ir sniegts [I pielikumā](#).

Konstatējumi un ieteikumi

- 08** Mēs secinām, ka kopumā *LIFE* stratēģiskie projekti veicina dalībvalstu plānu un stratēģiju īstenošanu. Tas notiek, iesaistot galvenās ieinteresētās personas, mobilizējot papildu finansējumu un nodrošinot nepārtrauktību, neraugoties uz valstu politikas izmaiņām un budžeta nenoteiktību. Tomēr atlases procesā var netikt ņemtas vērā dalībvalstu svarīgākās vides un klimata vajadzības, bet tas mazina spēju apzināt un atbalstīt visietekmīgākos

projektus. Mēs esam konstatējuši neatbilstības attiecībā uz to, kā stratēģiskie projekti ziņo par papildu finansējuma mobilizēšanu un tiek izplatīti ES mēroga platformās. Turklāt mēs konstatējam nepilnības kārtībā, kādā nodrošina projektu rezultātu ilgtspēju. Visbeidzot, pašreizējās uzraudzības pieejas neļauj pienācīgi novērtēt *LIFE* stratēģisko projektu pienesumu ES vides un klimata mērķu sasniegšanā.

***LIFE* stratēģiskie projekti kopumā sniedz vērtīgu atbalstu, bet pastāv trūkumi vajadzību prioritāšu noteikšanā**

- 09** *LIFE* stratēģiskie projekti tika ieviesti laikā, kad bija paredzēts sākt īstenot vairākus ES vides un klimata tiesību aktos prasītos plānus un stratēģijas. Tie ļauj iesaistīt galvenās ieinteresētās personas, lai gan struktūras, kas faktiski īsteno plānu vai stratēģiju, ne vienmēr ir projekta atbalsta saņēmēji. Šāda iesaiste nodrošina, ka tiek pienācīgi ņemtas vērā pamatā esošo stratēģiju vajadzības un mērķi. Tā kā projekti mobilizē papildu finansējumu un aptver vairākus vēlēšanu ciklus, tie parasti nodrošina atbalsta satvaru stratēģijas īstenošanai (**15.–22.** punkts).
- 10** *LIFE* stratēģiskie projekti ir tiesīgi saņemt atbalstu, ja tie veicina stratēģiju, ko oficiāli pieņēmusi dalībvalsts. Komisija var būt iesaistīta dalībvalstu plānu vai stratēģiju izstrādē vai pieņemšanā atkarībā no attiecīgajiem nozaru tiesību aktiem. Tomēr atlases procedūrā nav sistemātiski iekļauts pamatā esošo stratēģiju mērķu un pasākumu vērtējums, jo tiesību akti to neprasa. Komisija ir informēta par vides un klimata problēmām, ar kurām saskaras dalībvalstis, tomēr atlases procesā tā šīs problēmas ne vienmēr ir ņēmusi vērā (**23.–28.** punkts).

1. ieteikums

Labāk saskaņot *LIFE* stratēģiskos projektus ar zināmām vides un klimata problēmām

Komisijai būtu labāk jāsaskaņo *LIFE* stratēģiskie projekti ar dalībvalstu konkrētajām vides un klimata problēmām, piemēram, tām, kas apzinātas vides politikas īstenošanas pārskatos.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada decembris.

Nav pilnībā izmantots *LIFE* stratēģisko projektu potenciāls, un to ietekme nav pilnīgi skaidra

- 11** *LIFE* stratēģiskajiem projektiem ir jāmobilizē papildu finansējums no dažādiem avotiem. Lai gan šāda finansējuma mobilizēšanā bija iesaistīti visi 22 mūsu revīzijas izlasē iekļautie projekti, konkrētu norādījumu trūkums par to, kas kvalificējams kā mobilizēts papildu finansējums, un nepietiekamas Komisijas pārbaudes neļauj jēgpilni novērtēt šādā veidā sniegto pievienoto vērtību. Ziņojot par *LIFE* stratēģisko projektu visa mobilizētā finansējuma kopējo vērtību, Komisija iekļauj prognozes par notiekošajiem projektiem, nevis faktiski iztērētajām summām (30.–36. punkts).

2. ieteikums

Precizēt papildu finansējuma mobilizēšanas koncepciju un uzlabot ziņošanu šajā sakarā

Lai veicinātu saskaņotu pieeju papildu finansējuma mobilizēšanai un uzlabotu ziņošanu par apkopotajām vērtībām programmas līmenī, Komisijai būtu:

- a) jāprecizē, kas tieši ir mobilizētais finansējums, t. i., jānorāda kritēriji ārējam finansējumam, ko uzskata par mobilizētu konkrētā stratēģiskā projektā;
- b) jāievieš pārbaudes, lai pārlicinātos, ka stratēģisko projektu ziņojumi par mobilizēto papildu finansējumu atbilst kritērijiem;
- c) savi ziņojumi par finansējumu, kas mobilizēts programmas līmenī, jāpapildina ar datiem par faktiskajiem izdevumiem.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada decembris.

- 12** Komisija ir izveidojusi vairākas platformas zināšanu un labas prakses apmaiņai vides, klimata un aprites ekonomikas jautājumos. Tomēr no mūsu izlasē iekļautajiem 12 projektiem, kurus mēs rūpīgi pārbaudījām, 10 projekti šīs platformas neizmantoja. Izlasē novērotais zema izmantošanas rādītājs kavē projektu rezultātu izplatīšanu un sekmīgu iznākumu replicēšanu visā ES (37.–41. punkts).

3. ieteikums

Veicināt ES mēroga platformu izmantošanu izplatīšanai un replicēšanai

Lai uzlabotu stratēģisko projektu labas prakses izplatīšanu un replicēšanu, Komisijai būtu jāveicina un jāiesaka esošo tematisko platformu, datubāzu un rīku izmantošana jaunu stratēģisko projektu sagatavošanai un rezultātu un gūtās pieredzes apmaiņai.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. gada decembris.

- 13** Plānu, kas paredzēti laikposmam pēc *LIFE*, mērķis ir nodrošināt, ka stratēģisko projektu priekšrocības turpinās arī pēc sākotnējā finansēšanas perioda. Tomēr šo plānu efektivitāti ierobežo konkrētu norādījumu trūkums par to saturu, īstenošanas struktūru nekonsekventa iesaiste un pārskatatbildības trūkums par to izpildi. Koordinatori izstrādā plānus laikposmam pēc *LIFE*, bet ne vienmēr pārvalda to īstenošanu vai finansēšanu (42.–47. punkts).

4. ieteikums

Uzlabot stratēģisko projektu rezultātu ilgtspēju

Lai uzlabotu stratēģisko projektu ietekmi un to rezultātu ilgtspēju, Komisijai būtu jāpieprasa, lai iestādes, kas atbild par stratēģijas īstenošanu, aktīvi iesaistītos arī to plānu izstrādē un īstenošanā, kas paredzēti laikposmam pēc programmas *LIFE*.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2026. g. jūnijs.

- 14** Tā kā visos *LIFE* projektos – gan standarta, gan stratēģiskajos – tiek izmantoti vieni un tie paši rādītāji, netiek mērīti stratēģisko projektu konkrētie mērķi, piemēram, pārvaldības izmaiņas un ieinteresēto personu iesaiste, un ziņojumos par sniegumu nav pilnībā atspoguļoti to sasniegumi. Tāpēc, neraugoties uz projekta līmeņa rādītājiem, ir grūti uzraudzīt stratēģisko projektu sniegumu programmu līmenī. Novērtējumu par to ieguldījumu ES vides un klimata mērķu sasniegšanā vēl vairāk sarežģī tas, ka līdz brīdim, kad būs pieejamas starpposma vērtības un par tām ziņos projektu koordinatori, programmas *LIFE* novērtējums balstās uz prognozēm (48.–52. punkts).

Plašāka informācija par mūsu apsvērumiem

***LIFE* stratēģiskie projekti kopumā sniedz vērtīgu atbalstu, bet pastāv trūkumi vajadzību prioritāšu noteikšanā**

***LIFE* stratēģisko projektu koncepcija atbalsta vides un klimata stratēģiju īstenošanu**

- 15** Ar stratēģiskajiem *LIFE* projektiem būtu jāatbalsta valsts, reģionālo un vietējo vides un klimata stratēģiju īstenošana. Tajos būtu jāiesaista vairākas publiskā un privātā sektora ieinteresētās personas, lai veicinātu vertikālu un horizontālu sadarbību attiecīgajās iestādēs. Turklāt tiem būtu jāmobilizē papildu līdzekļi, lai finansētu papildu darbības pamatā esošo plānu, rīcības plānu un stratēģiju īstenošanas atbalstam (visi šajā ziņojumā saukti par “plāniem” un “stratēģijām”). Pamatojoties uz to, mēs pārbaudījām, vai koncepcijā praktiski varēja iekļaut vairākas ieinteresētās personas un plānu un stratēģiju veidus un vai tas ir palīdzējis stratēģijas īstenošanā. Mēs arī īpaši pievēršāmies mūsu revīzijas izlasē iekļauto 22 projektu izstrādei (*1 pielikuma 14. punkts*).
- 16** *LIFE* stratēģisko projektu koncepcija tika izklāstīta un apspriesta [2014.–2020. gada LIFE regulas priekšlikuma ietekmes novērtējumā](#). Novērtējumā tika uzsvērts, ka ir jāstiprina sinerģija un papildināmība ar citiem ES līdzekļiem, jāveicina vides un klimata politikas īstenošana un integrācija, kā arī jāuzlabo pārvaldība, ieinteresēto personu iesaiste un zināšanu apmaiņa. Tā saņēma atbalstu no dalībvalstīm un pēc tam tika iekļauta [2014.–2020. gada LIFE regulā](#). Sīkāku informāciju par koncepciju skatīt *1 pielikumā*.

- 17** Vidēji stratēģiskajos projektos ir iesaistīti 18 partneri atšķirībā no tikai sešiem standarta *LIFE* projektos. Visu galveno ieinteresēto personu iesaistīšana ir sekmīga projekta priekšnoteikums. Īpaši svarīga ir to struktūru iesaiste, kurām ir galīgā atbildība par stratēģijas īstenošanu, jo šāda iesaiste nodrošina, ka tiek pienācīgi ņemtas vērā pamatā esošo stratēģiju vajadzības un mērķi. Kopumā mēs konstatējam, ka bija iesaistītas galvenās ieinteresētās personas. Tomēr sešus no 22 mūsu revīzijas izlasē iekļautajiem stratēģiskajiem projektiem (četri no 2014.–2020. gada un divi no 2021.–2027. gada) nekoordinēja struktūra, kas atbild par pamatā esošo stratēģiju, un divos gadījumos (abi no 2014.–2020. gada) šī struktūra nebija atbalsta saņēmēja, neraugoties uz to, ka tai bija prasība tādi būt.
- 18** Stratēģisko projektu koncepcija pieļauj dažādas pieejas to izstrādei. Tos var ierosināt kompetentās iestādes vai tos var izstrādāt atbilstoši pilsoniskās sabiedrības ieguldījumam ([1. izcēlums](#)).

1. izcēlums

LIFE stratēģisko projektu izstrādes pieejas

Polija: Augšupēja pieeja, ietekmēti valstu tiesību akti

Mazpolijas reģiona projekta mērķis ir uzlabot gaisa kvalitāti Mazpolijas vojevodistē. Projekts ir augšupējas pieejas piemērs: nevalstiska vides organizācija *Krakowski Alarm Smogowy* palielināja informētību un iedvesmoja projekta izveidi, lai atbalstītu reģionālā gaisa kvalitātes plāna īstenošanu.

Kopš tā laika reģions ir piedalījies kā līderis un padomdevējs valsts darba grupās, lai izstrādātu pasākumus pret gaisa piesārņojumu, piemēram, valsts mēroga standartus ogļu kurināmajam un izmaiņas tiesību aktos, kas ir ļāvuši reģioniem ieviest pretsmoga rezolūcijas.

Somija: Lejupējs valsts celvedis

Somijas Vides ministrijas izstrādāts celvedis (sk. ekrānuzņēmumu turpmāk) kalpo par pamatu lejupējai plānošanas pieejai, kas izmanto *LIFE* projektus, lai īstenotu valsts stratēģijas, un nodrošina to savlaicīgu sagatavošanu. Celvedis pirmo reizi tika izmantots 2014.–2020. gadā; līdz šim *LIFE* stratēģiskie projekti ir atbalstījuši visas iepriekš atlasītās stratēģijas.

Timeline for Strategic LIFE -projects	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Freshabit 20 M€	2,9	2,9													
Circwaste 18,5 M€	2,3	2,3	2,3												
Canemure 15,3 M€	2,2	2,2	2,2	2,2											
Biodiversea 19,9 M€	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5						
PlastLIFE 18,8 M€		cn	fp	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7					
Priodiversity Life 50 M€			cn	fp	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3			
ACE Life (20 M€)			cn	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5			
"Water basin management plans" Life (20 M€)				cn	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5		
Climate change adaptation" Life (20 M€)					cn	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	
Strategic programme to promote a circular economy (20 M€)						cn	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Combined annual (mean) budget	7,4	9,9	9,7	16,2	16,5	19	21,5	2028 Next funding period							
% growth in relation to 2021		134	131	219	223	257	291								
	cn	Project preparation, cn=concept note submitted													
	fp	Project preparation, fp=full proposal submitted													
	2,7	Project ongoing, number indicates the mean annual budget in M€													

Avots: ERP; Harju-Autti, P., Sahla, M., Rinta-Kanto, E., *LIFE integrated projects – What did we learn?*, 1. pielikums. *ES LIFE integrēto projektu 2014.–2020. gadam novērtējums*, Somijas Vides ministrijas publikācijas 2023:9.

- 19** Bija paredzēts, ka visi 95 stratēģiskie projekti, kas 2025. gada aprīlī atradās īstenošanas stadijā, turpināsies ilgākā laikposmā, vidēji aptuveni astoņus gadus. Ilgtermiņa projekti parasti aptver vairākus vēlēšanu ciklus un nodrošina stabilitāti stratēģijas īstenošanā, neraugoties uz prioritāšu maiņu, kas izriet no politiskām vai budžeta izmaiņām (**2. izcēlums**). Neraugoties uz šīm izmaiņām, neviens no 95 projektiem nav atcelts.

2. izcēlums

LIFE stratēģisko projektu nozīmīguma piemērs laikā, kad prioritātes mainās

ACE, viens no mūsu revidētajiem Somijas projektiem, atbalsta valsts vidēja termiņa klimata pārmaiņu politikas plāna īstenošanu nozarēs, kurās emisiju samazināšana ir sarežģīta. Projekts sākas 2024. gada janvārī un ilgs līdz 2030. gada decembrim (ES ieguldījums 12,0 miljoni EUR).

Saskaņā ar projekta koordinators sniegto informāciju **ACE** ir būtiska loma Somijas klimata politikas veicināšanā, jo valsts finansējums klimata jomā ir samazināts un Somijas Klimata fonds ir atcelts.

Avots: ERP.

- 20** Stratēģiskajiem projektiem ir jāmobilizē papildu finansējums, lai palīdzētu īstenot saistīto stratēģiju. Mēs konstatējam, ka koordinators spēja mobilizēt un pārvaldīt papildu finansējumu ir lielāka, ja vienlaikus tam ir ES vai valsts fonda vadošās iestādes loma (**3. izcēlums**), jo vadošās iestādes pārrauga konkrētas programmas projektu atlasī, īstenošanu un finanšu pārvaldību.

3. izcēlums

Piemērs finansējuma piesaistīšanai *LIFE* stratēģiskajiem projektiem

Projekta *Intemares* darbības joma ir attīstīt *Natura 2000* tīklu Spānijas jūras vidē, piemērojot “prioritārās rīcības pamatplānus”. Projekts sākas 2017. gada janvārī un ilgs līdz 2026. gada jūnijam (ES ieguldījums 13,4 miljoni EUR).

Projekta koordinators ir *Fundación Biodiversidad* – publiskais fonds, kuru pārvalda Ekoloģiskās pārkārtošanās un demogrāfisko problēmu ministrija. Lai piesaistītu finansējumu pamatā esošajai stratēģijai, koordinators kā Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda un valstu finansēšanas shēmu vadošā iestāde un starpniekstruktūra ir nodrošinājis, ka uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus atbilst projekta vajadzībām un mērķiem.

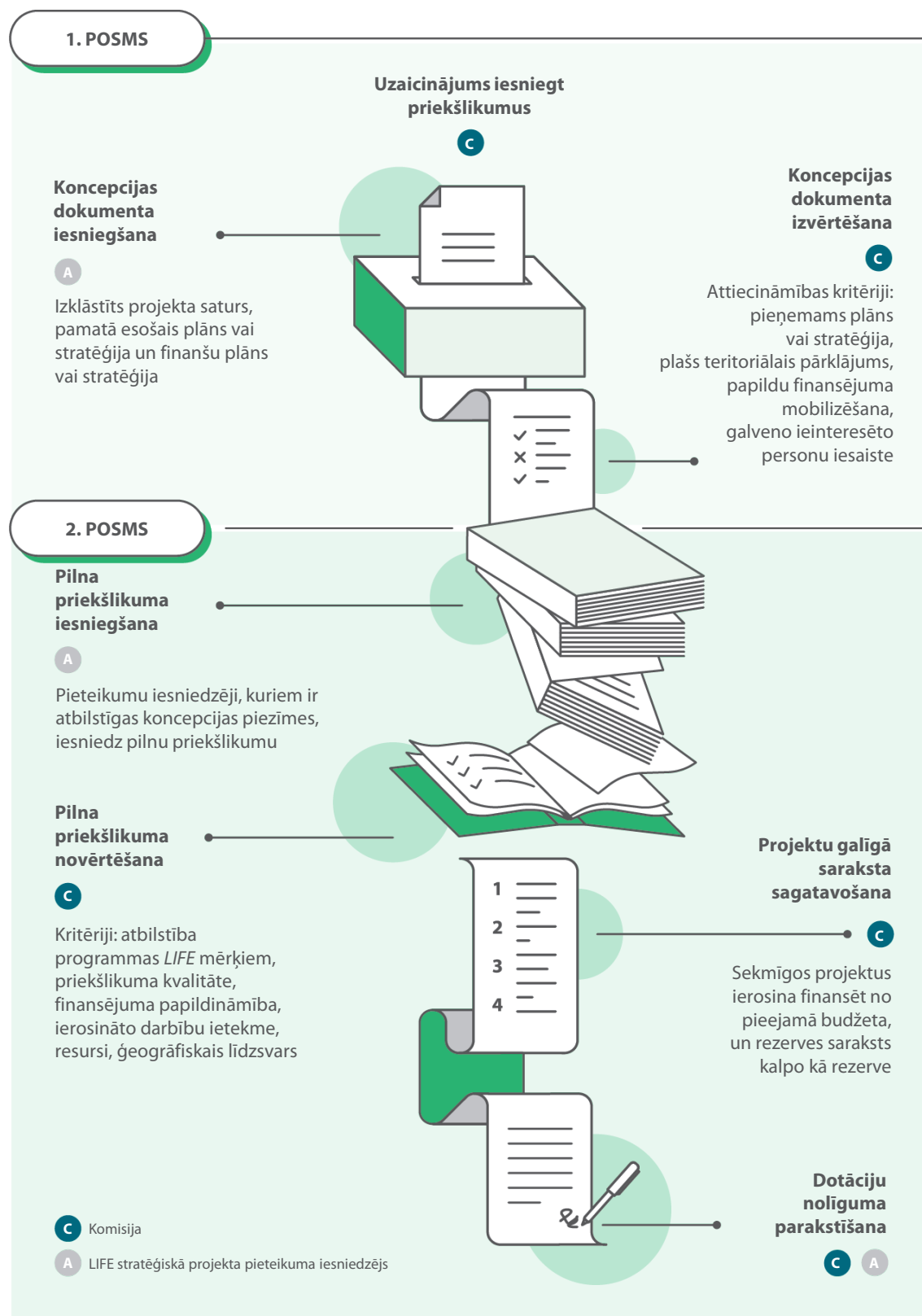
Avots: ERP.

- 21** Komisija ir ieviesusi vairākas iespējas, kā palīdzēt par *LIFE* stratēģiskajiem projektiem atbildīgajām struktūrām, aptverot visus posmus no piemērošanas līdz ziņošanai. Šīs iespējas ietver tehnisko palīdzību projektu priekšlikumu izstrādē, *LIFE* valstu kontaktpunktu (VKP) iesaisti, jaunu projektu koordinātoru apmācību un *LIFE* platformas sanāksmes.
- 22** Mēs uzskatām, ka šie divi galvenie struktūras elementi – galveno ieinteresēto personu iesaiste un papildu finansējuma mobilizēšana – padara stratēģiskos projektus par satvaru, kas atbalsta dalībvalstu stratēģiju īstenošanu. Tas tiek panākts, veicinot koordināciju starp dažādiem valdības līmeņiem un citiem dalībniekiem saistībā ar kopīgiem mērķiem, vienlaikus arī mobilizējot papildu resursus, lai finansētu papildu darbības, kas veicina plānu un stratēģiju īstenošanu.

Stratēģiskie projekti ne vienmēr ir saskaņoti ar dalībvalstu svarīgākajām vides problēmām

- 23** Novērtējot un atlasot stratēģiskos projektus finansējuma saņemšanai, prioritāte būtu jāpiešķir tiem, kuriem ir vislielākā iespējamā ietekme. Tas nozīmē novirzīt finansējumu projektiem, kuru mērķis ir atrisināt zināmas vides un klimata problēmas. Lai novērtētu, kā Komisija piešķir prioritāti stratēģisko projektu atlasei, mēs pārbaudījām vides īstenošanas pārskatus, kas bija pieejami katras atlases procedūras laikā. Mēs arī pārbaudījām notiekošās pārkāpuma procedūras, lai noteiktu, par kuriem vides un klimata jautājumiem bija zināms, ka dalībvalstis ar tiem saskārās tajā laikā. [4. attēlā](#) ir parādīts, kā Komisija atlasa stratēģiskos projektus programmas *LIFE* finansējumam.

4. attēls | LIFE stratēģisko projektu atlase

Avots: ERP.

24 Mēs konstatējam, ka atlases procedūrā trūkst mehānisma, ar ko sistemātiski novērtēt to stratēģiju mērķus un pasākumus, kuras ar stratēģiskajiem projektiem paredzēts īstenot.

Atkarībā no piemērojamajiem nozaru tiesību aktiem Komisija var palīdzēt izstrādāt vai pieņemt dalībvalstu plānus vai stratēģijas, tādējādi sniedzot zināmu pārliecību par to, ka tie ir atbilstīgi. Tomēr šī iesaiste neattiecas uz visiem plāniem un stratēģijām, ko atbalsta *LIFE* ietvaros. Komisija uzskata, ka finansējuma piešķiršanas vajadzībām pietiek ar to, ka dalībvalsts ir pieņēmusi stratēģiju.

- 25** Komisija savos periodiskajos [vides politikas īstenošanas pārskatos](#) atzīst vides un klimata problēmas, ar kurām saskaras dalībvalstis. To mērķis ir apzināt un novērst galvenos īstenošanas trūkumus, kā arī to pamatcēloņus. Pirmo pārskatu Komisija publicēja 2017. gadā ar atjauninājumiem 2019. un 2022. gadā. Turklāt, ja tiek konstatēts, ka dalībvalsts neievēro ES tiesību aktus, Komisija sāk pārkāpuma procedūru.
- 26** No 22 mūsu revīzijas izlasē iekļautajiem stratēģiskajiem projektiem Komisijai izvērtēšanas laikā bija zināms par problēmjaudājumiem deviņos no tiem ([II pielikums](#)). Tomēr informācija par to, ka dalībvalstī pastāv konkrētas vides un klimata problēmas, atlases procesā netiek ņemta vērā un tāpēc nav atspoguļota novērtējuma punktu skaitā. Piemēram, ar gaisa kvalitātes problēmu risināšanu saistītu projektu novērtējumā trijos Polijas reģionos¹ netika ņemts vērā, ka pamatā esošās stratēģijas bija vērstas uz problēmjaudājumiem, par kuriem 2009. gada janvārī tika sākta pārkāpuma procedūra (un 2025. gada aprīlī vēl nebija pabeigta).
- 27** Atlases procesā prioritāte tiek piešķirta ģeogrāfiskajam līdzsvaram – principam, kurš iestrādāts *LIFE* regulās gan 2014.–2020. gadam², gan 2021.–2027. gadam³ un sīkāk izvērts uzaicinājumos iesniegt stratēģisko projektu priekšlikumus. Ar šo principu atlases procesā tiek ieviests distributīvs komponents, kas nodrošina, ka priekšroka tiek dota priekšlikumiem no dalībvalstīm, kurām pašlaik nav stratēģisko projektu, ar nosacījumu, ka tie sasniedz vismaz minimālo punktu skaitu. Mēs pārbaudījām visus 19 uzaicinājumus, kas tika izsludināti laikposmā no 2014. līdz 2023. gadam, un četros gadījumos konstatējām, ka koncentrēšanās uz ģeogrāfisko līdzsvaru jāva apstiprināt priekšlikumus ar zemāku punktu skaitu no dalībvalstīm, kurās nav īstenošanā esošu projektu.
- 28** Atlases procesā netiek izveidota saikne ar konkrētām vides un klimata problēmām, par kurām ir zināms, ka dalībvalstis ar tām saskaras. Turklāt ģeogrāfiskā līdzsvara principa piemērošana vājina koncentrēšanos uz kvalitāti. Šie trūkumi mazina atlases procesa spēju apzināt un atbalstīt visietekmīgākos projektus.

¹ Mazpolijas reģions, Gaisa kvalitātes plāns “Silēzijas debesis”, Piekarpatu vojevodiste.

² Regula (ES) 1293/2013, 4. pants.

³ Regula (ES) 2021/783, 9. panta 5. punkts un 14. panta h) punkts.

Nav pilnībā izmantots *LIFE* stratēģisko projektu potenciāls, un to ietekme nav pilnīgi skaidra

LIFE stratēģisko projektu pieeja papildu finansējuma mobilizēšanai un rezultātu izplatīšanai nav konsekventa

- 29** Ņemot vērā vides un klimata mērķu universālo raksturu, ir svarīgi, lai saņēmēji varētu paļauties uz norādījumiem vismaz saistībā ar galvenajiem stratēģisko projektu īstenošanas aspektiem. Šādi Komisijas norādījumi nodrošinātu konsekvenci un garantētu salīdzināmus ziņojumus no visām dalībvalstīm. Tajos būtu jāpievēršas būtiskiem projektu izstrādes elementiem, piemēram, papildu finansējuma mobilizēšanai un izplatīšanas darbībām.

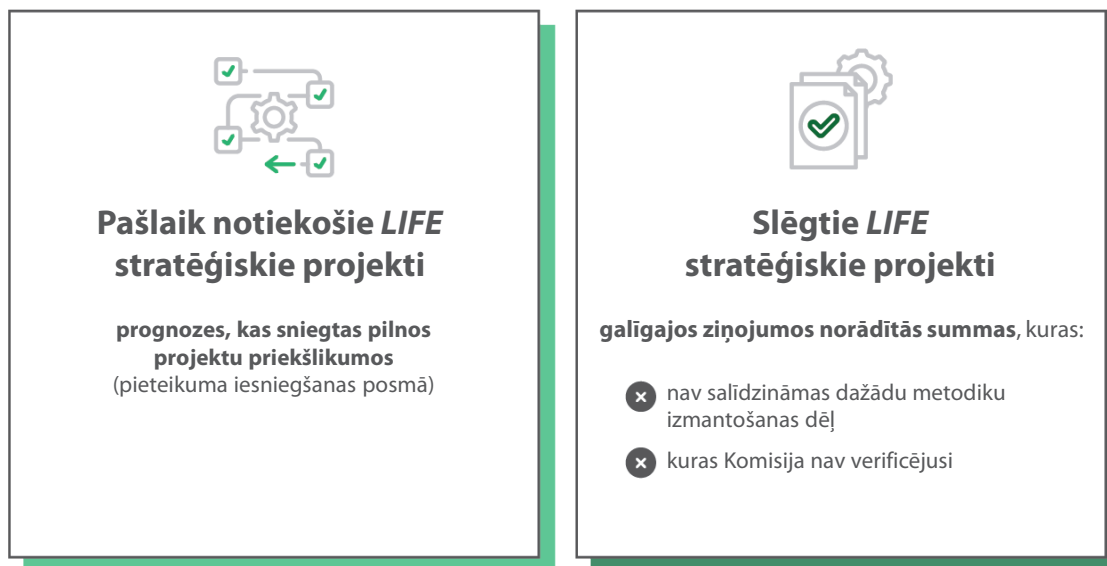
Papildu finansējuma mobilizēšana

- 30** *LIFE* regulās ir noteikts, ka stratēģiskajiem projektiem ir jāmobilizē papildu finansējums no vismaz viena ES, valsts vai privāta avota⁴. Mērķis ir finansēt darbības, kas papildina projekta darbības un veicina tās pašas stratēģijas īstenošanu. Mēs vērtējam, vai un kā mūsu izlasē iekļautie 22 projekti ir mobilizējuši papildu finansējumu. Mēs arī izvērtējam ziņošanu par mobilizēto papildu finansējumu un pārbaudījām, kā Komisija nodrošina konsekventu un saskaņotu ziņošanas praksi.
- 31** Mēs konstatējam, ka visi 22 projekti bija mobilizējuši papildu finansējumu — vai nu izmantojot koordinatoru kā ES vai dalībvalstu līdzekļu vadošās iestādes spējas, vai izstrādājot koordinācijas mehānismus (piemēram, sanāksmes nolūkā koordinēt politiku, novērtēt uzaicinājumu tvērumu priekšlikumu iesniegšanai, apstiprināt projektu pasākumu attiecināmību u. c.) ar struktūrām, kas atbild par piemērotiem ES, valsts vai privātiem finansējuma avotiem, vai apvienojot abus.
- 32** Komisija nav izdevusi īpašus norādījumus par to, kas tieši ir mobilizēts papildu finansējums, konkrētāk, par to, cik lielā mērā projekta koordinators iesaistās, lai investīciju uzskatītu par mobilizētu. Uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus ir norādīts termiņš, ko var apsvērt papildu finansējuma mobilizēšanai. Termiņš attiecas uz piešķirto vai iztērēto naudu pat pirms projekta apstiprināšanas, kā tas bija 17 no 22 mūsu izlasē iekļautajiem projektiem.

⁴ Regula (ES) Nr. 1293/2013, 2. panta d) punkts; Regula (ES) 2021/783, 2. panta 2. punkts.

- 33** Katrs stratēģiskais projekts izmanto savu pieeju, lai apzinātu mobilizēto papildu finansējumu un ziņotu par to. No deviņiem 2014.–2020. gada perioda projektiem, kurus mēs detalizēti pārbaudījām, tikai divos termins “mobilizētais finansējums” bija rezervēts tikai investīcijām, kuras varēja tieši attiecināt uz projekta un tā koordinatora darbībām. Pārējos septiņos gadījumos finansējumu, kas tiek īstenots pamatā esošās stratēģijas teritoriālajā vai laika darbības jomā, uzskatīja par “mobilizētu”, neatkarīgi no tā, vai to varēja tieši attiecināt uz projektu. Šīs prakses dēļ nav iespējams pierādīt pievienoto vērtību, ko septiņi projekti radījuši, mobilizējot papildu finansējumu.
- 34** Komisija un *CINEA* nepārbauda, vai stratēģiskie projekti patiešām ir mobilizējušas paziņoto papildu finansējumu. Mēs secinām, ka summas, par kurām ziņots kā par “mobilizētām”, nav ne ticamas, ne salīdzināmas, tāpēc tās nav iespējams jēgpilni apkopot.
- 35** Komisija savā *LIFE* novērtējumā par 2014.–2020. gadu publicēja apkopotus skaitļus, apgalvojot, ka 70 stratēģiskie projekti, ko finansēja 2014.–2020. gada periodā, “koordinēja papildu 31,6 miljardus EUR no vairākiem papildu finansējuma avotiem”⁵. Līdzīga informācija par 2021.–2027. gada plānošanas periodu ir publicēta gada [programmu snieguma pārskatos](#). Mēs arī šos skaitļus neuzskatām par ticamiem, jo tie tika aprēķināti kā ļoti atšķirīgo vērtību summa, kas parādīta [5. attēlā](#).

5. attēls | Kā *LIFE* stratēģiskie projekti ziņo par mobilizētajiem līdzekļiem

Avots: ERP.

⁵ SWD(2024) 198 final, 16. lpp.

- 36** Visi mūsu revīzijas izlasē iekļautie projekti bija mobilizējuši papildu finansējumu. Tomēr mēs nevarējām precīzi noteikt to ieguldījuma apjomu stratēģijas īstenošanā, jo trūka skaidru pamatnostādņu, kurās būtu definēts šāda finansējuma veids un mērķis. Turklāt, tā kā ne Komisija, ne *CINEA* nepārbauda, vai stratēģisko projektu paziņoto papildu finansējumu tie patiešām ir mobilizējuši, nav iespējams veikt jēgpilnu apkopošanu un novērtējumu par to pievienoto vērtību šajā aspektā.

Rezultātu izplatīšana ES mēroga platformās

- 37** 2014.–2020. gada *LIFE* regulā tika akcentēta *LIFE* projektu nozīme vides un klimata pārmaiņu tehnoloģiju⁶ veicināšanā, un Komisija tika aicināta sadarboties ar VKP, lai attīstītu šo aspektu⁷. Regulā bija uzsvērts, cik svarīgi ir izplatīt un kopīgot *LIFE* finansēto projektu rezultātus, lai nodrošinātu, ka jaunas zināšanas un inovācijas ir plaši pieejamas un citi tos var pārņemt vai pielāgot. Mēs pārbaudījām, kā stratēģisko projektu rezultāti tika izplatīti un replicēti un ko Komisija darījusi, lai atvieglotu šos procesus.
- 38** Komisija un citas struktūras, kas iesaistītas visos vides un klimata politikas izstrādes posmos, ir izveidojušas daudzas platformas informācijai un apmaiņai par vides jautājumiem (daba, biodaudzveidība, dabā balstīti risinājumi), klimatu (pielāgošanās klimata pārmaiņām, tostarp pilsētu kontekstā) un aprites ekonomiku.
- 39** Visiem 12 projektiem, kurus mēs rūpīgi pārbaudījām, ir izveidotas tīmekļa vietnes, kurās tie publicē projektu rezultātus. Tie arī dalās zināšanās un rezultātos daudzās valstu un starptautiskās konferencēs un darba grupās. Tie mudina projekta partnerus pievienoties kopīgiem forumiem un tīklošanas telpām, jo īpaši pāri robežām⁸. Tomēr no šiem 12 projektiem tikai divu projektu rezultāti (*Nadapta* Spānijā, *Circwaste* Somijā) ir pieejami attiecīgajās ES mēroga⁹ un valstu platformās, savukārt pārējie projektu koordinatori nav pat informēti par šo platformu esamību. Mēs arī konstatējām, ka neviens no trim VKP, kuru darbības mēs pārbaudījām, neveicina ES platformu izmantošanu.

⁶ Regula (ES) 1293/2013, 5. apsvērums.

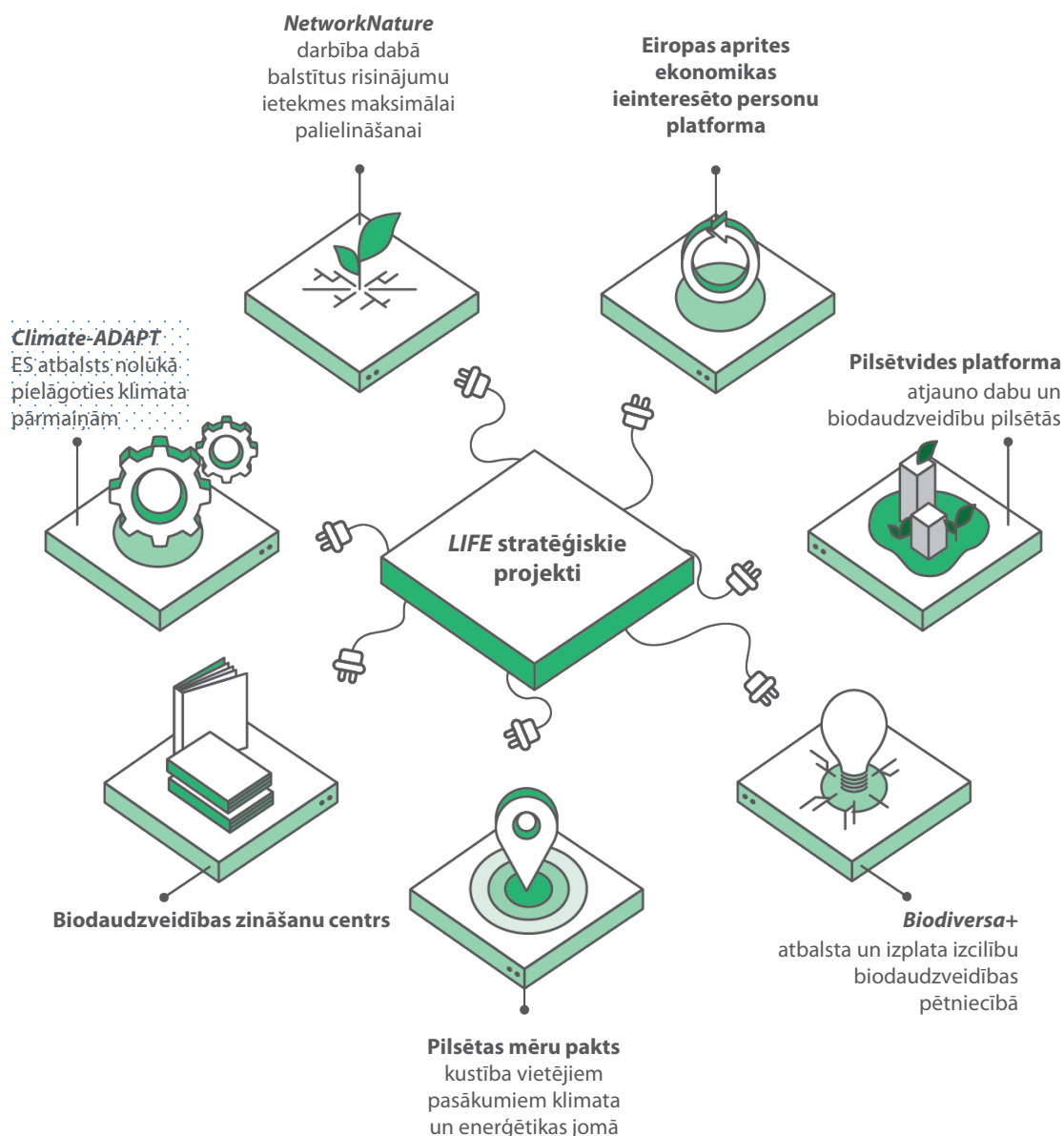
⁷ Regula (ES) Nr. 1293/2013, 37. apsvērums; Regula (ES) 2021/783, 31. apsvērums.

⁸ Harju-Autti, P., Sahla, M., Rinta-Kanto, E., *LIFE integrated projects – What did we learn?* ES LIFE integrēto projektu 2014.–2020. gadam novērtējums, Somijas Vides ministrijas publikācijas 2023:9.

⁹ Eiropas aprites ekonomikas jautājumus ieinteresēto personu platforma un *Climate-ADAPT*.

- 40** Lai gan revidētie projekti dalās zināšanās un rezultātos savās tīmekļa vietnēs un partnerības tīklos, tie reti cenšas izmantot ES mēroga izplatīšanas potenciālu. Rezultātā vairākums ES mēroga tematisko platformu, kas ir piemērotas šim nolūkam, lielākoties netiek izmantotas ([6. attēls](#)).

6. attēls | ES mēroga platformas, ko reti izmanto *LIFE* stratēģiskajos projektos

Avots: ERP.

- 41** Izplatīšana ir viens no galvenajiem *LIFE* stratēģisko projektu mērķiem. Ir skaidri norādīta nepieciešamība veidot sadarbību starp Komisiju un VKP, lai uzlabotu rezultātu izplatīšanu, dalītos pieredzē un zināšanās un pārņemtu labu praksi visā ES. Tomēr Komisija neveicina ES mēroga izplatīšanas platformu izmantošanu VKP un projektu atbalsta saņēmēju vidū.

Pastāv problēmas, kas saistītas ar rezultātu saglabāšanu

- 42** Plāni, kas paredzēti laikposmam pēc programmas *LIFE*, ir mehānisms, kas izstrādāts, lai nodrošinātu, ka stratēģisko projektu ieguvumi pārsniedz sākotnējo finansēšanas periodu. Plāni ir obligāti iekļaujami projekta galīgajos ziņojumos. Tajos būtu jānosaka mērķi laikposmam pēc finansēšanas, jānosaka to sasniegšanas metodika un jāapzina turpmākas finansējuma vajadzības un finansējuma avoti¹⁰.
- 43** Mēs pārbaudījām esošo metodiku attiecībā uz plāniem, kas paredzēti laikposmam pēc programmas *LIFE*, iztaujājām Komisijas un *CINEA* darbiniekus un projektu koordinatorus, kā arī pārbaudījām plānus, kas paredzēti laikposmam pēc *LIFE*, kuri bija publicēti attiecībā uz diviem pabeigtiem mūsu izlasē iekļautajiem projektiem. Revīzijas laikā neviens cits projekts, ko rūpīgi pārbaudījām, vēl nebija izstrādājis plānu laikposmam pēc programmas *LIFE*. **4. izcēlumā** ir aprakstīts abu laikposmam pēc programmas *LIFE* paredzēto plānu saturs un sniegts ilgtspējīgu iznākumu plānošanas piemērs.

4. izcēlums

LIFE stratēģisko projektu rezultātu ilgtspējas piemēri

Somijā īstenotajā projektā *Circwaste* tika apkopoti pašvaldību un valsts dati, lai atbalstītu, uzraudzītu un izstrādātu rādītājus turpmākai reciklēšanas un aprites ekonomikas uzraudzībai. Darbs turpinās posmā pēc programmas *LIFE*, izmantojot partnerības, tīklus un materiālu shēmas, kas tika izveidotas projekta laikā, un tā rezultātā tika izstrādāti jauni projekti un tīkli. **Aprites ekonomikas zinātības centrs** apkalpo uzņēmumus, pārvaldes iestādes un privātpersonas. Citi pasākumi pēc programmas *LIFE* ir, piemēram, jaunu projektu uzsākšana, projekta personāla nodarbinātības statusa maiņa (no pagaidu uz pastāvīgu), reģionālās sadarbības grupu darbības turpināšana un jauna pētniecības, uzraudzības un rādītāju datu platforma pētniecības, izstrādes un lēmumu pieņemšanas atbalstam.

¹⁰ Eiropas Komisija, [ziņošana par LIFE](#).

Vēl viens Somijas dabas aizsardzības projekts *Freshabit* bija vērsts uz saldūdens tilpņu un sateces baseinu atjaunošanu. Tās plānam pēc programmas *LIFE* ir divi posmi: i) apzināt turpmākas attīstības iespējas monitoringam, sadarbības tīkliem, darbības modeļiem un dzīvotņu stāvoklim; ii) noteikt jaunas intervences iespējas, īstenošanas struktūras un budžetu.

Projekta darbības pēc programmas *LIFE* beigām ietver atjaunošanas ietekmes monitoringu, vienotas datu pārvaldības sistēmas izveidi, vadlīnijas un saziņu ar sabiedrību. Praktiski pasākumi ietver sateces baseinu pārvaldību, dzīvotņu uzlabošanu, putnu mitrāju atjaunošanu un apdraudēto sugu aizsardzību.

Trīs Polijas projekti, ar kuriem īsteno reģionālās gaisa kvalitātes stratēģijas (*Mazpolijas reģions*, *Gaisa kvalitātes plāns "Silēzijas debesis"* un *Piekarpātu vojevodiste*), ir apstiprinājuši savu apņemšanos cita starpā saglabāt apmācītu ekokonsultantu amatus. Tie turpinās sniegt profesionālu atbalstu vietējiem iedzīvotājiem, lai nodrošinātu subsīdijas apkures sistēmu nomaiņai un ēku energoefektivitātes uzlabošanai. Viņi arī veicinās darbības un investīcijas, kuru mērķis ir uzlabot gaisa kvalitāti un samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, kā arī saņemt ārēju finansiālu atbalstu pašvaldībām.

Avots: ERP.

- 44** Konceptija laikposmam pēc programmas *LIFE* pašlaik pastāv kā universāla pieeja, kas nenošķir stratēģiskos projektus un standarta *LIFE* projektus, kuru darbības joma ir daudz mazāka un kuru mērķi ir atšķirīgi. [Esošajos norādījumu dokumentos](#) nav sniegti īpaši norādījumi, kas pielāgoti stratēģiskajiem projektiem, un pieejamo piemēru, kuru pamatā ir 2011. un 2013. gadā finansētie standarta projekti, praktiskā nozīme stratēģisko projektu vajadzībām ir niecīga.
- 45** Komisija nevar panākt laikposmā pēc programmas *LIFE* paredzēto plānu īstenošanu, jo trūkst juridisku instrumentu, ar ko nodrošināt projekta darbību turpināšanu pēc finansējuma beigām. Tāpēc Komisija var piemērot tikai standarta neatbilstības procedūras, lai nodrošinātu, ka projektu rezultāti tiek saglabāti. Pārskatatbildības trūkums par plānu pēc programmas *LIFE* saturu palielina risku, ka projektu pieteikumi sola vairāk, nekā tie var sniegt rezultātu ilgtspējas ziņā.
- 46** Cita nepilnība ir tāda, ka iestādēm, kuras atbild par periodam pēc *LIFE* paredzēto plānu īstenošanu, nav jāiesaistās to izstrādē. Projektu koordinatori sagatavo plānus, taču pastāv risks, ka par budžeta un stratēģiju pārvaldību var būt atbildīgas citas struktūras. Šā iemesla dēļ plāni pēc programmas *LIFE* ir drīzāk vēlami, nevis operatīvi.

- 47** Visbeidzot, lai gan koncepcija par plāniem pēc programmas *LIFE* ir vērtīgs stratēģisko projektu ilgtspējas nodrošināšanas elements, to efektivitāti mazina īpašu norādījumu trūkums, iespējams saiknes trūkums starp izstrādes un īstenošanas struktūras un pārskatatbildības trūkums par plānu īstenošanu. Šīs nepilnības rada risku, ka plāni laikposmam pēc programmas *LIFE* var nespēt nodrošināt projektu rezultātu ilgtermiņa ilgtspēju pēc tam, kad *LIFE* finansējums būs beidzies.

***LIFE* stratēģisko projektu ieguldījums pamatā esošo stratēģiju īstenošanā un ES mērķu sasniegšanā nav skaidrs**

- 48** Lai novērtētu stratēģisko projektu efektivitāti, ir vajadzīga labi izstrādāta ziņošanas un uzraudzības sistēma. Uzraudzībai un ziņošanai būtu jāļauj gan jēgpilni sekot līdzi progresam, gan novērtēt projektu ieguldījumu pamatā esošo stratēģiju un ES vides un klimata mērķu sasniegšanā. Mēs pārbaudījām, vai projektu rādītāji sniedz būtisku informāciju uzraudzībai un novērtēšanai un kā tie tiek izmantoti programmas *LIFE* vispārējā novērtējumā.
- 49** Tāpat kā standarta *LIFE* projektiem, arī stratēģiskajiem projektiem ir jāziņo par saviem rezultātiem, izmantojot rādītāju kopumu trīs posmos: deviņus mēnešus pēc īstenošanas sākuma, vidusposmā un pabeigšanas brīdī. Praksē tiem izmanto tos pašus rādītājus kā standarta projektiem. Tie ir vērsti uz taustāmiem un izmērāmiem rezultātiem, ko parasti rada standarta projekti, piemēram, ietekme uz ūdensceļu garumu vai zemes platību. Lai gan daži no šiem projektu rādītājiem attiecas arī uz stratēģiskajiem projektiem, tie nav piemēroti informācijas sniegšanai par galvenajiem mērķiem, kas var būt saistīti ar izmaiņām pārvaldībā, ieinteresēto personu pārvaldībā un iesaistīšanā, spēju veidošanā un replicēšanā. Tāpēc stratēģisko projektu ieguldījums šo mērķu īstenošanā netiek mērīts. Komisija par šo jautājumu ir ziņojusi arī gada [programmu snieguma pārskatos](#).
- 50** Papildus standarta rādītājiem katrs stratēģiskais projekts tiek uzraudzīts, izmantojot pielāgotus rādītājus, kas specifiski projekta intervences jomām un vajadzībām. Šos rādītājus izstrādā koordinatori, un tos periodiski iekļauj *CINEA* iesniegtajos starpposma un galīgajos ziņojumos. Tie tiek izmantoti arī uzraudzības mehānismā, ko koordinatori izstrādā, lai sekotu tam, kā attiecīgo projektu īstenošana atbilst to pamatā esošajiem plāniem vai stratēģijām. Tomēr šie uzraudzības mehānismi nav konsekventi, un katrs no tiem tiek izstrādāts, izmantojot dažādas pieejas un detalizācijas pakāpi. Tā rezultātā stratēģisko projektu vispārējais ieguldījums to stratēģiju īstenošanā joprojām ir neskaidrs. Lai gan šī informācija ir pieejama Komisijai un *CINEA*, jo tā attiecas uz individuāliem projektiem, to nevar apkopot un izmantot, lai kopīgi novērtētu projektus vai *LIFE* kopumā.

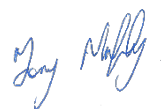
51 Papildus iepriekš minētajam jebkuru novērtējumu par stratēģisko projektu ieguldījumu ES vides un klimata mērķu sasniegšanā kavē arī metodika, kas ieviesta, lai uzraudzītu *LIFE* sniegumu kopumā. *LIFE* programmas sniegums tiek novērtēts kā visu finansēto projektu – standarta vai stratēģisko –rādītāju summa. Šai pieejai piemīt šādi trūkumi:

- projekta rādītāji nav piemēroti informācijas sniegšanai par stratēģisko projektu galvenajiem mērķiem (49. punkts);
- kamēr starpposma vērtības nav pieejamas un projektu koordinatori par tām nav ziņojuši, novērtējuma pamatā ir projekta pabeigšanai prognozētās vērtības; tas attiecas uz 19 no 28 programmas *LIFE* snieguma rādītājiem¹¹.

52 Tāpēc līdz brīdim, kad stratēģiskais projekts ir pilnībā īstenots, programmas *LIFE* novērtējums balstās uz paredzamajām vērtībām papildus faktiskajiem starpposma rezultātiem, ja tādi ir pieejami. Komisija atzīst, ka šī pieeja rada riskus un ierobežojumus interpretācijai, jo paredzamie rezultāti var neīstenoties¹². Savos attiecīgi 2023. un 2024. gadā publicētajos īpašajos ziņojumos “Atveseļošanas un noturības mehānisma snieguma uzraudzības sistēma” un “Zaļā pārkārtošanās” mēs izvirzījām līdzīgu jautājumu par ziņošanu, kuras pamatā ir aplēses, nevis faktiskās vērtības. Vairāk nekā 11 gadus pēc stratēģisko projektu ieviešanas uzraudzības un ziņošanas sistēma precīzi neatspoguļo ieguldījumu ES vides un klimata mērķu sasniegšanā.

Šo ziņojumu 2025. gada 12. novembra sēdē Luksemburgā pieņēma I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas locekle Joëlle Elvinger.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

¹¹ Sk. “Citas metodoloģiskās piezīmes” par *LIFE* rādītājiem Komisijas DFS snieguma ziņojumu snieguma datu tabulās un 2021.–2027. gada programmu izvērtējuma rādītāju metadatu sleju “Riski, ierobežojumi un interpretācija”.

¹² Turpat.

Pielikumi

I pielikums. – Par revīziju

LIFE stratēģiskie projekti – tilts starp stratēģiju un īstenošanu

- 01** Programma *LIFE*, kas tika izveidota 1992. gadā, ir ES galvenais finansēšanas instruments projektiem, ar kuriem īsteno ES vides un klimata politiku¹. Programma atbalsta galvenās ES iniciatīvas – [Eiropas zaļo kursu](#), [Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam](#) un [aprites ekonomikas rīcības plānu](#). 2014.–2020. gada periodā *LIFE* budžets bija aptuveni 3,5 miljardi EUR kā ES līdzfinansējums, kas 2021.–2027. gadā tika palielināts līdz aptuveni 5,4 miljardiem EUR.
- 02** Lai atvieglotu programmas īstenošanu visā Eiropas Savienībā, katra dalībvalsts ir izveidojusi *LIFE* valsts kontaktpunktu (VKP). Tās ir administratīvas vienības, kuru uzdevums ir popularizēt *LIFE*, atbalstīt projektu iesniedzējus un koordinatorus un palīdzēt izplatīt un replicēt projektu rezultātus visā ES. VKP darbības dažādās dalībvalstīs var ievērojami atšķirties, kā parādīts [1. izcēlumā](#).

¹ 2014.–2020. gada plānošanas periodā programmu *LIFE* reglamentēja [Regula \(ES\) Nr. 1293/2013](#); attiecībā uz 2021.–2027. gadu piemērojami noteikumi ir izklāstīti [Regulā \(ES\) 2021/783](#).

1. izcēlums

LIFE valsts kontaktpunkti Spānijā, Polijā un Somijā

Polijā Valsts vides aizsardzības un ūdens apsaimniekošanas fonds darbojas kā VKP. Tas nodrošina valsts līdzfinansējumu lielākajai daļai *LIFE* projektu, tostarp stratēģiskajiem projektiem (līdz 35 % no attiecināmajiem izdevumiem), un tam ir nozīme šādu projektu stimulēšanā.

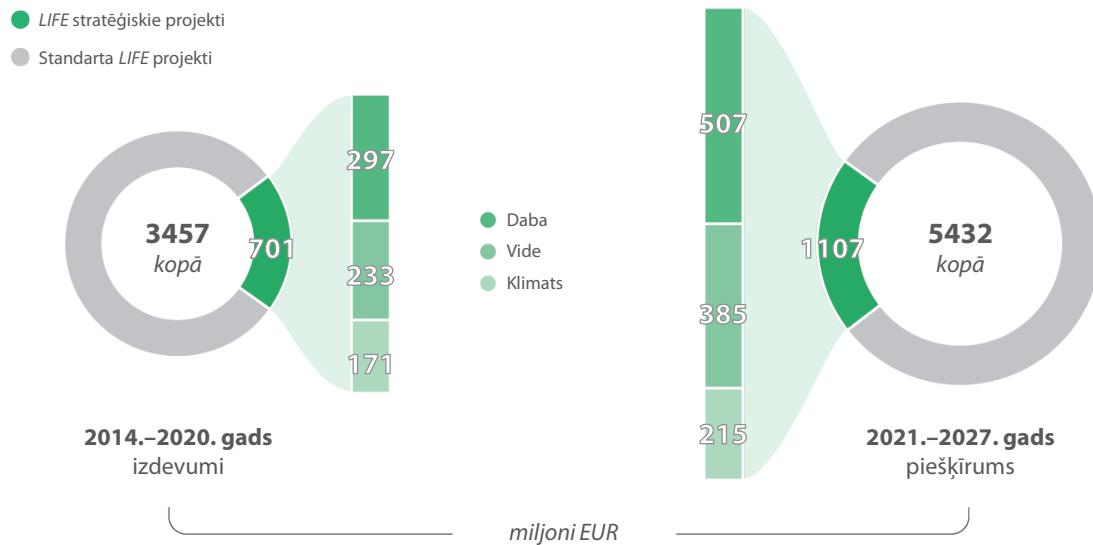
Somijā VKP ir daļa no Vides ministrijas, kas sagatavoja *LIFE* stratēģisko projektu valsts ceļvedi ([1. izcēlums](#) ziņojuma tekstā). 2023. gadā tas publicēja arī [ziņojumu, kurā bija ietverti 54 stratēģisko projektu pašnovērtējumi](#). Šāda iniciatīva atspoguļo VKP lomu plānošanā un izvērtēšanā.

Spānijas VKP darbu veic divas Ekoloģiskās pārkārtošanās un demogrāfisko izaicinājumu ministrijas nodaļas. Tās sniedz palīdzību *LIFE* projektu pieteikumu iesniedzējiem un koordinatoriem, bet nekoncentrējas tieši uz stratēģiskajiem projektiem.

Avots: ERP.

- 03** Gatavojoties 2014.–2020. gada plānošanas periodam, Komisija ieviesa *LIFE* stratēģisko projektu koncepciju. Tajā laikā bija paredzēts sākt īstenot vairākās ES vides direktīvās paredzētos plānus un stratēģijas, vai arī to pabeigšana nevirzījās pietiekami sekmīgi. Piemēram, [Dzīvotņu direktīvai](#) bija jāpāriet no aizsargājamo teritoriju noteikšanas uz aktīvu apsaimniekošanu un atjaunošanu, un tika gaidīta arī upju baseinu apsaimniekošanas plānu darbība saskaņā ar [Ūdens pamatdirektīvu](#).
- 04** Stratēģiskie projekti ir liela mēroga (reģionāli, starpreģionāli, valsts vai transnacionāli) projekti, kuru mērķis ir veicināt tādu vides vai klimata plānu vai stratēģiju īstenošanu, kas izstrādāti, pamatojoties uz konkrētiem ES tiesību aktiem un citiem ES tiesību aktiem, vai ko neatkarīgi izstrādājušas dalībvalstu iestādes. 2014.–2020. gada plānošanas periodā vispārējais termins bija “integrēti projekti”, bet 2021.–2027. gadā tie tika sadalīti “stratēģiskos integrētos projektos” (koncentrēti uz vides un klimata plāniem un stratēģijām) un “stratēģiskos dabas projektos” (uzsvērtā dabas aizsardzība). Stratēģiskajiem projektiem ir jānodrošina ieinteresēto personu iesaiste un jāveicina koordinācija ar vismaz vienu citu attiecīgu ES, valsts vai privātu finansējuma avotu un tā mobilizēšana.
- 05** 2014.–2020. gada plānošanas periodā *LIFE* nodrošināja 701 miljonu EUR 70 stratēģiskajiem projektiem. 2021.–2027. gada periodā attiecīgais budžets ir 1,1 miljards EUR, un līdz šim 25 stratēģiskie projekti ir saņēmuši ES līdzfinansējumu 436 miljonu EUR apmērā ([1. attēls](#)). ES iemaksas atsevišķos projektos 2014.–2020. gadā svārstījās no 7 līdz 16 miljoniem EUR, un līdz šim 2021.–2027. gadā tās ir svārstījušās no 10 līdz 30 miljoniem EUR.

1. attēls | LIFE izdevumu sadalījums 2014.–2027. gadā

Avots: ERP.

- 06** Atšķirībā no stratēģiskajiem projektiem standarta *LIFE* projektu mērķis parasti ir saglabāt konkrētu sugu vai uzlabot vides apstākļus ierobežotā ģeogrāfiskā apgabalā. Galvenās administratīvās atšķirības starp abiem projektu veidiem ir parādītas [2. attēlā](#).

2. attēls | *LIFE* stratēģisko projektu un standarta *LIFE* projektu salīdzinājums

	Standarta <i>LIFE</i> projekti	<i>LIFE</i> stratēģiskie projekti
 Vidējais projekta ilgums	1–5 gadi	5–10 gadi
 Obligāta ieinteresēto personu iesaiste	✗	✓
 Obligāta saite uz stratēģiju vai plānu	✗	✓
 Obligāta spēju veidošana	✗	✓
 Papildu līdzekļu mobilizēšana	Nav prasīta	Vismaz viens cits ES, valsts vai privāts avots
 Iestāžu iesaiste	Nav prasīta	Projekta vadībā iesaistītā struktūra, kas atbild par stratēģijas īstenošanu
 Projekta ilgtspēja	Prasīta lielākajai daļai projektu	Prasīta visiem , tostarp ilgtermiņa saistības un spēju veidošana

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas informāciju.

- 07** 2021.–2027. gada plānošanas periodā stratēģisko projektu koncepcija ir pilnveidota, lai to saskaņotu ar galvenajām ES vides un klimata rīcībpolitikām, piemēram, Eiropas zaļo kursu. Finansējums ir palielināts, un koncepcija ir paplašināta, attiecinot to ne tikai uz jomām, kurām tika pievērsta uzmanība 2014.–2020. gadā (daba, ūdens, gaiss, atkritumi, klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām). Tagad tā ietver arī papildu plānus un stratēģijas, piemēram, aprites ekonomikas rīcības plānus, plūdu riska pārvaldības plānus un klimatneitrālu pilsētu plānus un darbības.

- 08** Komisija tieši pārvalda *LIFE*, tostarp stratēģisko projektu, īstenošanu. Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra (*CINEA*) pārbauda lielāko daļu dotāciju. Projektu uzraudzītāji – ārējās grupas, kuras ziņo *CINEA* – palīdz projekta partneriem ievērot programmas *LIFE* prasības tādās jomās kā finanšu pārskati un rādītāji, kā arī sniedz padomus un precizējumus. *LIFE* iesaistīto ES un dalībvalstu struktūru konkrētie uzdevumi un pienākumi ir parādīti **3. attēlā**.

3. attēls | Uzdevumi un pienākumi

Avots: ERP.

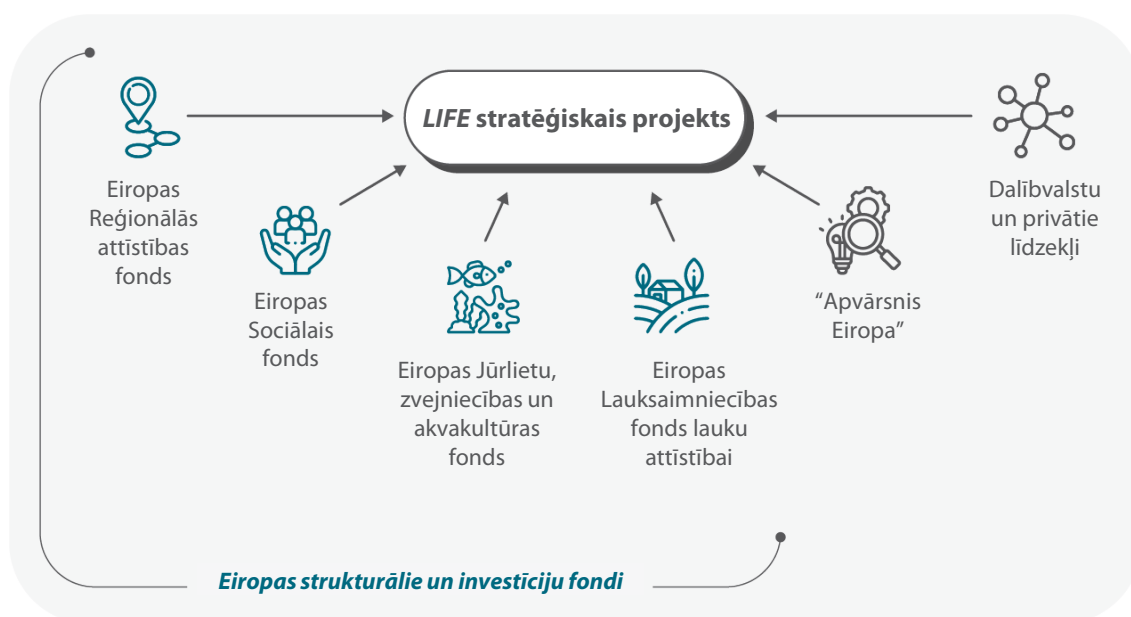
- 09** Viens no stratēģisko projektu uzdevumiem vides un klimata iniciatīvu efektivitātes palielināšanā ir iesaistīt plašu galveno ieinteresēto personu – potenciālo finansējuma saņēmēju – loku un veidot ar tām partnerības². To vidū var būt privāti uzņēmumi, valsts, reģionālās un vietējās iestādes, pētniecības fondi, pilsoniskās sabiedrības organizācijas (piemēram, nevalstiskās organizācijas) un citas struktūras, kas var veidot spējas un dalīties

² Regula (ES) 1293/2013, 5. apsvērums.

zināšanās. Uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus tiks noteikts, ka projekta nobeiguma ziņojumā jāiekļauj plāns “pēc programmas *LIFE*”. Šā plāna mērķis ir nodrošināt, ka pēc projekta īstenošanas perioda tiek saglabāti tādi sasniegumi kā ieinteresēto personu sadarbība un jaunas vai paplašinātas spējas.

- 10** Lai palīdzētu paātrināt izmaiņas politikas izstrādē un īstenošanā, stratēģiskie projekti veicina un izplata arī inovatīvus vides un klimata pārmaiņu risinājumus un labu praksi³. Mērķis ir izveidot replicējamus modeļus citiem reģioniem un dalībvalstīm⁴. Visbeidzot, katalizēšana nozīmē arī papildu finansējuma mobilizēšanu un koordinēšanu papildinošām darbībām, jo īpaši no citiem ES avotiem, piemēram, lauksaimniecības fondiem, struktūrfondiem un pētniecības fondiem, līdztekus valsts/reģionālajiem fondiem vai privātām investīcijām (**4. attēls**)⁵. Atlasot projektus, tiek ņemts vērā tas, cik lielā mērā tiek mobilizēti citi ES līdzekļi⁶.

4. attēls | Papildu finansējuma avotu piemēri

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas informāciju.

³ Eiropas Komisija, CINEA, *LIFE integrētie projekti*, 2022, 1. lpp.

⁴ Turpat.

⁵ Eiropas Komisija, 2021, *Integrētie projekti*.

⁶ Regula (ES) Nr. 1293/2013, 26.–28. apsvērums.

Revīzijas mērķi, tvērums un pieeja

- 11** Komisija popularizē *LIFE* stratēģiskos projektus dalībvalstīm kā veidu, kā atvieglot to vides un klimata plānu un stratēģiju īstenošanu. Mēs jo īpaši pārbaudījām:
 - vai Komisija ir izstrādājusi ES satvaru attiecībā uz *LIFE* stratēģiskajiem projektiem tā, lai tie varētu efektīvi veicināt ES vides un klimata mērķu sasniegšanu;
 - vai līdz šim stratēģiskie projekti ir sasnieguši savus konkrētos izvirzītos mērķus.
- 12** Mēs vērtējam, vai stratēģisko projektu koncepcija ir balstīta uz vajadzībām, kas apzinātas programmai *LIFE* un dalībvalstīm, padarot to piemērotu paredzētajam mērķim. Pēc tam mēs pārbaudījām, cik lielā mērā stratēģiskie projekti darbojas kā katalizatori, koncentrējoties uz tādām jomām kā to ieguldījums dalībvalstu stratēģiju atbalstīšanā, ieinteresēto personu koordinācija, spēju veidošana, izplatīšana, rezultātu replicēšana un papildu finansējuma mobilizēšana.
- 13** Šis ziņojums aptver gan 2014.–2020. gada, gan 2021.–2027. gada plānošanas periodus. Mēs iztaujājām Komisijas un *CINEA* darbiniekus un apmeklējām Spāniju, Poliju un Somiju, lai apspriestos ar projektu koordinatoriem un *LIFE* valstu kontaktpunktiem. Mēs izskatījām attiecīgos dokumentus, tostarp *LIFE* regulas, ietekmes novērtējumus, *ex post* novērtējumus, daudzgadu darba programmas, uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus un projektu dokumentus ([3. attēls](#)).
- 14** Revīzijas vajadzībām atlasījām 22 no kopumā 95 stratēģiskajiem projektiem, ko 2025. gada aprīlī finansēja no programmas *LIFE*. Mēs detalizēti izskatījām 12 projektus – četrus no katras no trim atlasītajām dalībvalstīm. Visos gadījumos trīs projekti bija no 2014.–2020. gada plānošanas perioda un tika atlasīti, lai nodrošinātu līdzsvarotu izlasi *LIFE* apakšprogrammā (daba/vide/klimats), stratēģijas līmenī (valsts/reģionālā/vietējā līmenī) un īstenošanas gatavībā. Ceturtais projekts katrā valstī tika izvēlēts no 2021.–2027. gada perioda. Citās dalībvalstīs mēs veicām dokumentu pārbaudi par vēl 10 stratēģiskajiem projektiem, kas jāpabeidz 2024. gada beigās.
- 15** Mēs nevērtējam 22 izlasē iekļauto projektu pamatā esošo stratēģiju kvalitāti. Tomēr mēs meklējam pierādījumus tam, ka Komisija un *CINEA*, pārbaudot projektu finansējuma atbilstību no *LIFE* līdzekļiem, ir pārbaudījušas stratēģiju atbilstību un kvalitāti.

II pielikums. – Pārskats par mūsu revīzijas izlasē iekļautajiem 22 LIFE stratēģiskajiem projektiem

🟢 jā 🟡 nē 📄 dati nav pieejami 🟢 koordinators 🟣 partneris 🔴 neviens no tiem 🟢 pilnībā 🔵 daļēji Paskaidrojumi													
		Pamatinformācija		Atlase	LIFE stratēģiskais projekts un pamatā esošā stratēģija				Līdzekļu mobilizēšana		Īstenošana		
		Īstenošanas periods (gadi)	ES ieguldījums (miljoni EUR)	Izvērtēšanas laikā zināma problēma?	Partneru skaits	Stratēģijas joma	Par stratēģijas īstenošanu atbildīgās struktūras loma	Pilnībā vai daļēji mērķtiecīga pamatā esošās stratēģijas īstenošana?	Tikai investīcijas, ko tieši piesaista projekts?	Izslēgts finansējums, kas piešķirts pirms projekta apstiprināšanas?	Izmantotās ES mēroga platformas?	Projekta beigu datums nav mainīts?	
DETALIZĒTA REVĪZIJA	1	■■■■■■■■	10	■■■■■■■	13	✔	13	daba	==	🟢	✔	✗	✗
	2	■■■■■■■	9	■■■■■	7	✗	7	ūdens	==	🟢	✗	✗	✔
	3	■■■■■■■	8	■■■■■	9	✗	6	pielāgošanās klimata pārmaiņām	==	🟢	✗	✔	✔
	4	■■■■■■■■	10	■■■■■■■	10	✔	69	gaiss	==	🟢	✗	✗	✗
	5	■■■■■■■■	10	■■■■■■■	10	✔	24	pielāgošanās klimata pārmaiņām	==	🟢	✗	✔	✔
	6	■■■■■	6	■■■■■	10	✔	84	gaiss	==	🟢	✔	✗	✔
	7	■■■■■	7	■■■■■	12	✗	30	daba	🟣	🔵	✗	✗	✔
	8	■■■■■	7	■■■■■	11	✗	23	atkritumi	🔴	🔵	✗	✔	✔
	9	■■■■■	6	■■■■■	9	✗	22	klimata pārmaiņu mazināšana	🔴	🔵	✗	✗	✔
	10	■■■■■■■	8	■■■■■	11	✗	28	pielāgošanās klimata pārmaiņām	🟣	🔵	📄	✗	✔
	11	■■■■■■■■	10	■■■■■■■	14	✔	69	gaiss	==	🟢	📄	✗	✔
	12	■■■■■	7	■■■■■	12	✗	54	klimata pārmaiņu mazināšana	🟣	🟢	📄	✗	✔
DOKUMENTĀRA PĀRBAUDE	13	■■■■■	6	■■■■■	11	✗	22	daba	==	🔵	📄	✗	✔
	14	■■■■■	7	■■■■■	11	✗	7	daba	🟣	🔵	📄	✗	✔
	15	■■■■■■■■	9	■■■■■■■	12	✔	5	ūdens	==	🔵	📄	✔	✗
	16	■■■■■	6	■■■■■	7	✗	2	pielāgošanās klimata pārmaiņām	==	🔵	📄	✗	✔
	17	■■■■■	7	■■■■■	10	✔	32	atkritumi	==	🟢	📄	✗	✗
	18	■■■■■	6	■■■■■	10	✗	6	klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām	==	🔵	📄	✗	✔
	19	■■■■■■■■	8	■■■■■	10	✗	7	daba	==	🟢	📄	✔	✔
	20	■■■■■■■■	9	■■■■■	10	✔	18	gaiss	==	🔵	📄	✗	✗
	21	■■■■■■■	7	■■■■■	8	✗	10	klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām	==	🔵	📄	✗	✔
	22	■■■■■	7	■■■■■	10	✔	7	gaiss	==	🔵	📄	✗	✗

Avots: ERP.

Saīsinājumi

Saīsinājums	Definīcija/skaidrojums
<i>CINEA</i>	Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra
VKP	valsts kontaktpunkts

Glosārijs

Termins	Definīcija/skaidrojums
“Apvārsnis Eiropa”	ES pētniecības un inovācijas finansēšanas pamatprogramma 2021.–2027. gada periodam.
Aprites ekonomika	Ekonomiskā sistēma, kuras pamatā ir materiālu atkalizmantošana, koplietošana, remontēšana, pārjaunošana, pārražošana un reciklēšana, lai līdz minimumam samazinātu resursu izmantošanu, atkritumus un emisijas.
Biodaudzveidība	Dzīvo organismu daudzveidība – sugas ietvaros, starp sugām un starp ekosistēmām – konkrētā vidē.
Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds	ES fonds, kas atbalsta ES kopējo zivsaimniecības un jūrlietu politiku un starptautiskās okeānu pārvaldības darba kārtību.
Eiropas Reģionālās attīstības fonds	ES fonds, kas stiprina ekonomisko un sociālo kohēziju Eiropas Savienībā, finansējot investīcijas nolūkā samazināt atšķirības reģionos.
Eiropas Sociālais fonds	ES fonds, kura uzdevums ir radīt izglītības un nodarbinātības iespējas un uzlabot nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju stāvokli. Aizstāts ar Eiropas Sociālo fondu Plus.
Eiropas strukturālie un investīciju fondi	Pieci galvenie ES fondi, kuri kopā veicina ekonomikas attīstību visā Eiropas Savienībā 2014.–2020. gada periodā: Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds.
Ietekmes novērtējums	Politikas iniciatīvas vai citas darbības iespējamās (<i>ex ante</i>) vai faktiskās (<i>ex post</i>) ietekmes analīze.
Klimata pārmaiņas	Pārmaiņas Zemes klimatā, kuru rezultātā rodas jauni ilgtermiņa laikapstākļu modeļi.
Klimatrīcība	Darbība cīņai pret klimata pārmaiņām un to ietekmi.
LIFE	Finanšu instruments, ar ko atbalsta ES vides un klimata politikas īstenošanu, līdzfinansējot projektus dalībvalstīs.
LIFE stratēģiskais projekts	Liela mēroga projekts, ko daļēji finansē no programmas <i>LIFE</i> , lai īstenotu valsts vai ES vides vai klimata stratēģiju vai rīcības plānu.
Pārkāpuma procedūra	Procedūra, ar kuru Komisija dažādos posmos vēršas pret ES dalībvalsti, kas nepilda savus ES tiesību aktos noteiktos pienākumus.
Plāns pēc programmas LIFE	Plāns, kuru izstrādājis <i>LIFE</i> stratēģiskā projekta koordinators nolūkā nodrošināt, ka projekta priekšrocības turpinās arī pēc sākotnējā finansēšanas perioda.
Programmu snieguma pārskats	Komisijas gada pārvaldības un snieguma ziņojuma pielikums, kurā sniegts pārskats par visu 2021.–2027. gada periodam izveidoto ES izdevumu programmu īstenošanu un sniegumu.

Spēju veidošana	Indivīdu un organizāciju spēju, prasmju un resursu stiprināšanas un veidošanas process nolūkā sasniegt mērķus.
Stratēģiskā projekta koordinators	Struktūra, kas pārrauga visus <i>LIFE</i> stratēģiskā projekta pārvaldības aspektus, tostarp plānošanu, izpildi, uzraudzību un ziņošanu.
Vadošā iestāde	Valsts, reģionāla vai vietēja publiska vai privāta iestāde, kuru dalībvalsts iecēlusi ES finansētas programmas pārvaldīšanai.

Komisijas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/SR-2025-25>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/SR-2025-25>

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politiku un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, proti, tiek ņemti vērā riski, kam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekles *Joëlle Elvinger* vadītā I apakšpalāta “Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana”. Revīziju vadīja ERP locekle *Joëlle Elvinger*, atbalstu sniedza locekles biroja vadītāja *Ildikó Preiss*, biroja atašējs *Paolo Pesce*; atbildīgie vadītāji *Emmanuel Rauch* un *Ramona Bortnowschi*; darbuzdevuma vadītājs *Milan Šmíd*; revidenti *Angelika Zych*, *Magdeline Owusu Agyemang*, *Asimina Petri* un *Rogelio Abarquero Grossi*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Thomas Everett*, *Tanja Tschurtschenthaler* un *Tomasz Surdykowski*. Grafisko atbalstu nodrošināja *Dunja Weibel*.

No kreisās: *Tomasz Surdykowski*, *Magdeline Owusu Agyemang*, *Asimina Petri*, *Ildikó Preiss*, *Dunja Weibel*, *Milan Šmíd*, *Emmanuel Rauch*, *Joëlle Elvinger*, *Paolo Pesce*, *Angelika Zych*, *Thomas Everett* un *Tanja Tschurtschenthaler*.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2025

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamās privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

Titullapas fotogrāfija: © *Simon Dannhauer* / stock.adobe.com.

5. attēls, I pielikuma 2. attēls, I pielikuma 4. attēls – ikonas: šie attēli ir izstrādāti, izmantojot [Flaticon.com](#) resursus. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

I pielikuma 3. attēls – ikonas zaļajos apļos: šis attēls ir izstrādāts, izmantojot [Flaticon.com](#) resursus. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

HTML	ISBN 978-92-849-6124-5	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/1979129	QJ-01-25-059-LV-Q
PDF	ISBN 978-92-849-6125-2	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/9605709	QJ-01-25-059-LV-N

KĀ ATSAUKTIES

Eiropas Revīzijas palāta, [īpašais ziņojums 25/2025](#) “*LIFE* stratēģiskie projekti: mazina plaisu starp stratēģiju un īstenošanu, bet ietekme nav pilnīgi skaidra”, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Programma LIFE tika izveidota, lai risinātu dažādas vides un klimata problēmas, ar kurām saskaras ES, tostarp gaisa un ūdens piesārņojumu, bioloģiskās daudzveidības zudumu un klimata pārmaiņas. LIFE stratēģiskie projekti palīdz dalībvalstīm īstenot stratēģijas šo problēmu risināšanai. Revīzijā vērtējam, vai šie projekti bija izstrādāti tā, lai sasniegtu to mērķus, un kā tas notika praksē. Konstatējam, ka LIFE stratēģiskie projekti veicina sadarbību un piesaista papildu finansējumu, taču pastāv trūkumi prioritāšu noteikšanā attiecībā uz vajadzībām, uzraudzību un rezultātu apmaiņu. Turklāt projektu iznākuma ietekme un ilgtspēja bieži vien ir neskaidra. Mēs iesakām noteikt skaidrākus kritērijus projektu atlasei, sagatavot labākus norādījumus, veidot plašāku labas prakses apmaiņu un stingrākus plānus, lai nodrošinātu, ka rezultāti turpinās arī pēc finansēšanas perioda.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/contact
Tīmekļa vietne: eca.europa.eu
Sociālie mediji: @EUauditors